

A „Bibliai alapozó kurzus” havonkénti összejöveteleinek célja, hogy egészséges, élő és valószínű bibliaismeretre jussunk – ebben az évben – az Ószövetséggel kapcsolatban. Az Egyház is örököse ennek a könyvnek.

A Szentatya, XVI. BENEDEK pápa „Az Úr szava” kezdetű apostoli buzdításában (tavaly jelent meg magyar nyelven) arról beszél, hogy a bibliaolvasásnál a hitnek és az észnek találkozni kell. Azt írja: „Egyrészt olyan hitre van szükség, mely megfelelő kapcsolatot tartva a becsületes ésszel, soha nem torzul hiszékenységgé, mely a Szentírással kapcsolatban pártolná a fundamentalista olvasatokat. Másrészt olyan észre van szükség, mely a Bibliában föllelhető történeti elemek kutatása közben nyitottnak bizonyul, és nem utasít el a priori mindent, ami felülmúlja a saját határait.” (36. pont)

Az érdeklődők számára itt található egy alapvető irodalomjegyzék (Dr. CZIGLÁNYI ZSOLT pécsi biblikus bibliográfiájának felhasználásával): magyar nyelvű, könnyen elérhető munkákról van szó.

fr. Xavér

IRODALOMJEGYZÉK

A teológia legfőbb forrása a Szentírás. A szentírástudomány feladata e forrás módszeres feltárása és értelmezése. Ennek keretében foglalkozik

1. az eredeti szöveg gondozásával (szövegkritika), fordításával,
2. a bibliai könyvek irodalomtörténetével (bibliai kortörténet, a szövegek eredete, hagyományozás-története, írásba foglalása, szerkesztéstörténete, kanonizálása),
3. a Biblia magyarázatának elveivel és módszereivel,
4. a bibliai szövegek magyarázatával (ezen belül az exegézis a szövegek megértéséhez szükséges nyelvi, irodalmi, történeti problémákat tárgyalja, a hermeneutika pedig a szövegek aktualizálásával, tehát dogmatikai, morális, spirituális, stb. alkalmazhatóságával foglalkozik),
5. biblikus teológiával, tehát a Biblia, illetve egyes Biblián belüli gondolatkörök (például a deuteronomisztikus irodalom vagy a jánosi iratok) teológiai szintézisével.

1. Irodalom a szövegkritikához

- KUSTÁR ZOLTÁN, *A héber Ószövetség szövege. A masszoréta szöveghagyományozás és annak megjelenítése a Biblia Hebraicában*, Kálvin, Budapest, 2010.

2. Az Ószöveg kor- és irodalomtörténete

Céljuk, hogy összefoglalják a Biblia és az egyes bibliai könyvek irodalomtörténetével kapcsolatos legfontosabb ismereteket, a szerzőség, a szerkezet, a szerkesztés története, a keletkezés helye és ideje, a kortörténet kérdéseit, a kutatás történetét és fontosabb álláspontjait.

Ismeretterjesztő célú rövid bevezetők

- RÓZSA HUBA, *Mi a Biblia?*, Jel Kiadó, Budapest, é.n. (a Szentírás vázlatos áttekintése)
- URSULA STRUPPE, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Jel, Budapest, é.n.
- MARIA RIEBL – ARNOLD STIGLMAIR, *Bevezetés az Ószövetségbe*, OMC, Wien, é.n.
- *Így értsd az Ószövetséget*, OMC, Bécs, 1987.

Átfogó és tudomány igényű ószövetségi bevezetők

- RÓZSA HUBA, *Az Ószövetség keletkezése. Bevezetés az Ószövetség könyveinek irodalom- és hagyománytörténetébe I-II.*, SzIT, Budapest, 1999. (Tudományos bevezető, részletes kutatástörténettel.)
- PECSUK OTTÓ (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004. (Inkább tankönyv jellegű, ezért mellőzi a kutatás kérdéseinek részletes tárgyalását)
- J. ALBERTO SOGGIN, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Kálvin Kiadó, Bp, 1999. (Az előbbieknél tömörebb, de kritikai jellegű bevezető.)
- DÉR KATALIN – HORVÁTH PÁL, *Bibliaismeret*, Műszaki, Bp, 1999. (Tankönyv jellegű)
- SAMUEL J. SCHULTZ, *Üzen az Ószövetség*, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Bp (fundamentalista és pasztorális jellegű, de átfogó bevezetés)

Lexikonok, szótárak, atlaszok

- *Bibliai Lexikon* (szerk. Herbert Haag), Szent István Társulat, Budapest, 1989 (Tudományos, részletes.)
- *Keresztyén bibliai lexikon* (a HAAG-féle lexikonhoz hasonló, tudományos, de annál kevésbé dokumentált)
- *Biblikus teológiai szótár* (szerk. XAVIER LÉON-DUFOUR), Róma, 1976 (hittani, erkölcsi szócikkekben mutatja be a Biblia teológiai gondolkodását és annak fejlődését)
- *Kézikönyv a Bibliához*, Lilliput, Bp., 1993 (részletes ismeretterjesztő)
- YOHANAN AHARONI – MICHAEL AVI-YONAH, *Bibliai atlasz*, Carta – Szent Pál Akadémia, Jeruzsálem – Budapest, 2004. (Kiváló térképek, jó bevezetők, magyarázatok.)
- *Bibliai enciklopédia* (Lion), Magyar Könyvklub, Bp, 1997 (részletes ismeretterjesztő)
- *Bibliai Atlasz*, Magyar Bibliatársulat, Bp, 1999 (sok térkép, frappáns magyarázatok)

Bibliai régészet

- *Bibliai képeskönyv*, Corvina, 1990 (Sok kép, rövid régészeti magyarázatok.)
- ADALBERT REBIC, *Bibliai régiségek*, Agapé, 2000 (Tematikus archeológia.)
- DR. TÓTH KÁLMÁN, *A régészet és a Biblia*, Ref. Zsinat Sajtóoszt., Bp, 1982 (A fontosabb, illetve érdekesebb régészeti anyag bemutatása.)
- ISRAEL FINKELSTEIN – NEIL ASHER SILBERMAN, *Biblia és régészet*, Gold Book, én. (A Biblia kortörténeti kérdéseit tárgyalja régészeti megvilágításban, erősen kritikai és olvasmányos)

Ószövetségi kortörténet

- JOHN BRIGHT, *Izrael története*, Ref. Zsinat Sajtóosztály, Bp (Részletes, olvasmányos, egyes kérdésekben ma már elavult.)
- DR. H. JAGERSMA, *Izrael története 1–2*, Bp, 1991 (Tömör, de jól dokumentált.)
- SEBASTIAN BOCK, *A Bibliai Izrael története*, Jel, Bp, 2002 (Tömör, szakszerű.)
- MAXWELL J. MILLER – JOHN H. HAYES, *Az ókori Izrael és Júda története*, PPKE BTK, 2003 (Részletesen és erősen kritikai megközelítésben tárgyalja az ókori Izrael történetét)
- KARASSZON ISTVÁN, *Az óizraeli vallás*, Budapest, 1994 (Az Ószövetség vallástörténetéről szóló tanulmány.)

3. A Biblia magyarázatának elvei, módszerei

- PÁPAI BIBLIKUS BIZOTTSÁG, *Szentírásmagyarázat az Egyházban*, Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1998. (A bibliai hermeneutika katolikus elvei, hermeneutikai irányzatok bemutatása és értékelése.)
- *Hermeneutikai füzetek* a Hermeneutikai Kutatóközpont kiadásában (A FABINY TIBOR által szerkesztett sorozat változatos témájú kötetekkel a bibliai hermeneutika kérdéseit járja körül.)

4. A Biblia szövegeinek magyarázata

A szövegek magyarázata mindig valamilyen egyedi hermeneutikai helyzetben történik (például az igehirdetés, a katekézis, a dogmatikai kérdésfelvetés összefüggésében). Ezeket az alkalmazott magyarázatokat alapozzák meg a biblikusok által készített kommentárok, amelyek szövegegységként foglalkoznak a szövegek nyelvi, szerkezeti, koncepcionális, kortörténeti, stb. kérdéseivel. Az egyes bibliai könyvekhez számtalan kommentár létezik.

- *Jeromos Bibliakommentár I–III.*, Budapest, Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2002 – 2003. (Teljes bibliakommentár. A katolikus bibliakutatás nemzetközileg elismert standard műve. Az első kötet az Ószövetséggel, a harmadik kötet pedig a szentírástudomány legfontosabb kérdéseit tanulmányokban mutatja be.)

- *A Szentírás magyarázata I–III.* (Jubileumi kommentár), Kálvin Kiadó, Bp, 1995. (Elsősorban német munkák alapján összeállított teljes bibliai kommentár.)

5. Biblikus teológia – Az Ószövetség gondolatvilága

- CLAUS WESTERMANN, *Az Ószövetség teológiájának vázlatja*, Budapest, 1993.
- GERHARD VON RAD, *Az Ószövetség teológiája I–II*, Budapest, Osiris, 2000–2001.
- HANS WALTER WOLFF, *Az Ószövetség antropológiája*, Harmat–PRTA, Bp, 2001.
- JOSEF SCHREINER, *Az Ószövetség teológiája*, Budapest, SzIT, 2004.
- GEORGE A. F. KNIGHT, *Az Ószövetség keresztyén teológiája*, Budapest, Kálvin, 2006.
- PAP LÁSZLÓ, *Ószövetségi biblica theologica*, Budapest, Károli Egyetemi Kiadó, 2008.

Ismeretterjesztő célú biblikus teológiák

- JOHN TESTVÉR (Taizé), *Zarándok Isten, Agapé*, 1995
- SZEGEDI LÁSZLÓ, *Vázlatok a Biblia istenképéről*, magánkiadás, 1990.
- SCHMATOVICH JÁNOS, *Az Ószövetség üzenete*, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 1997.

A monoteizmus kérdésköréhez

- JOHN J. COLLINS, *A Biblia Bábel után. Történetkritika a posztmodern korban* (Napjaink teológiája, 10), Pannonhalma, Bencés, 2008, 195–252. (Az „Izrael vallása: az istennő visszatér” c. fejezet).
- EGERESI LÁSZLÓ SÁNDOR, „Samas, semes, Simson. Az óizráeli napkultusz emlékei”; in: *Ostium in Caelo. Jubileumi kötet dr. Bolyki János teológiaprofesszor 75. születésnapjára*, Budapest, KRE-HTK, 2006, 15–31. [interneten is elérhető]
- KÖSZEGHY MIKLÓS, „Polijahvizmus és Asera-hit Izraelben a Kr.e. 9. században”, in *Egyháztörténeti Szemle* 3 (2002), 28–39. [interneten is elérhető]
- RÓZSA HUBA, „JHVH az egyetlen Isten. A monoteizmus Izrael vallástörténetében”, in *Uő, Isten a kezdet és a vég. Válogatott tanulmányok*, Budapest, SzIT, 2010, 209–275.